

OUD HAERLEM

Beleefbaar, zichtbaar en tastbaar maken

LOCATIE
Heemskerk, Noord-Holland

OPPERVLAKTE
15 ha

OPDRACHTGEVER
Gemeente Heemskerk

JAAR VAN ONTWERP
2025-2026

JAAR VAN UITVOERING
n.v.t.

De gemeente Heemskerk heeft een rijke geschiedenis. Er zijn maar liefst drie kastelen in de omgeving. Twee daarvan – kasteel Marquette en kasteel Assumburg – staan trots in het landschap; het derde – kasteel Oud Haerlem – is slechts te ervaren als licht reliëf in het landschap. Jammer, want hier liggen de resten van een bijzonder kasteel. Weliswaar heeft het slechts een eeuw bestaan, maar het kasteel kende een prachtig begin en een dramatisch einde. De vierkante plattegrond van het kasteel is in Nederland uniek. Tegenwoordig is Oud Haerlem een rijksmonument: samen met het omliggende terrein is het een archeologisch monument van zeer hoge waarde. De gemeente Heemskerk wil het kasteel weer tot leven brengen en dit waardevolle erfgoed beleefbaar, tastbaar en zichtbaar maken, zonder de archeologische waarde ervan aan te tasten. De gemeente vroeg Strootman Landschapsarchitecten scenario's te ontwikkelen waarin de kansen en risico's voor het beleefbaar maken van deze archeologische locatie in beeld worden gebracht.

De vragen hoe dit kasteel en het terrein er ooit uit hebben gezien, wat er nog van bewaard is gebleven en wat hiervan nog te vinden is, zijn vragen die historici en archeologen zich eeuwenlang hebben gesteld. Onderzoek bracht steeds meer inzicht en met behulp van moderne technieken kon een beeld worden gereconstrueerd van de oorspronkelijke gebouwen en terreinen. Dit archeologische rijksmonument weer zichtbaar maken vraagt om grote zorgvuldigheid, draagvlak en respect voor de plek: van het begin stond voor ons vast dat het geen circus mocht worden en geen letterlijke reconstructie maar een verbeelding van het kasteel, door het landschap te laten spreken.

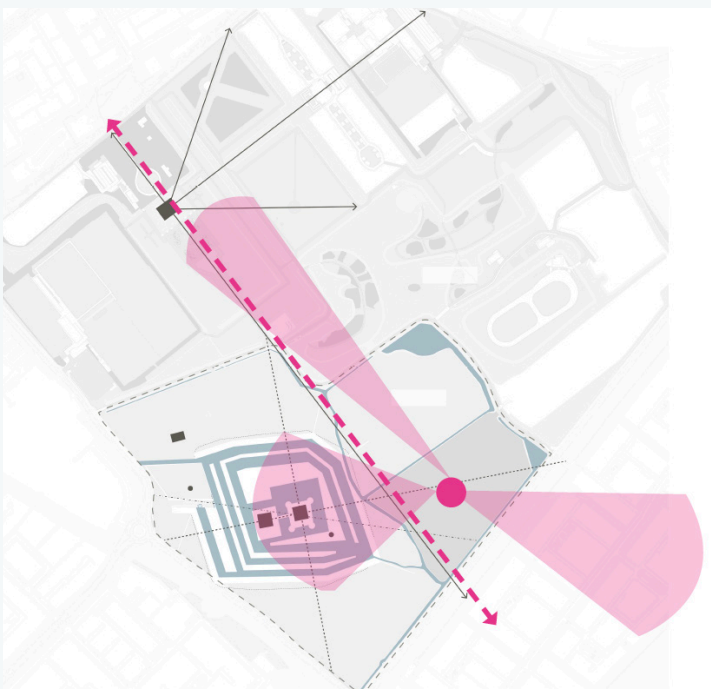
Het weiland waar onder de grond de resten van kasteel Oud Haerlem liggen is niet toegankelijk voor het publiek. Het ligt aan de rand van Heemskerk, ingeklemd tussen spoor en drukke wegen en is ingebed in een groen, recreatief gebied: een aangename oase in een hoog stedelijke omgeving. Door het gebied openbaar te maken en goed

Zicht op de dijkes en grachten vanaf het omlappende pad

Plankaart

Uitzicht toren 15m

Uitzicht toren 25m

Uitzicht toren 35m

Plaatsing van de uitkijktoren met bijbehorende zichten & een studie naar het zicht vanaf verschillende hoogtes

toegankelijk, met goede voorzieningen voor fietsers en voetgangers, zal het aantal bezoekers niet alleen toenemen in getal, maar kan het gebied ook een breder publiek trekken, met nieuwe doelgroepen.

Om een toekomstperspectief te ontwikkelen voor deze unieke locatie zijn heldere randvoorwaarden geformuleerd. We ontwikkelden drie scenario's, die positieve reacties kregen tijdens het participatieproces. Om alle feedback en betrokkenheid zo goed mogelijk te verzilveren, hebben we een vierde scenario ontworpen met het meest kansrijke en haalbare toekomstperspectief voor Oud Haerlem. In het vierde scenario – 'Toekomstvisie Oud Haerlem - is de afgesloten weide uitgegroeid tot een nieuw park in Heemskerk met een mooie rand van bomen met slingerende paden in een bloemrijk tapijt. In alle seizoenen is er leven dankzij aantrekkelijke beplanting. Het subtiele maar fraai ontworpen hekwerk met poorten maakt duidelijk waar het archeologisch monument zich bevindt.

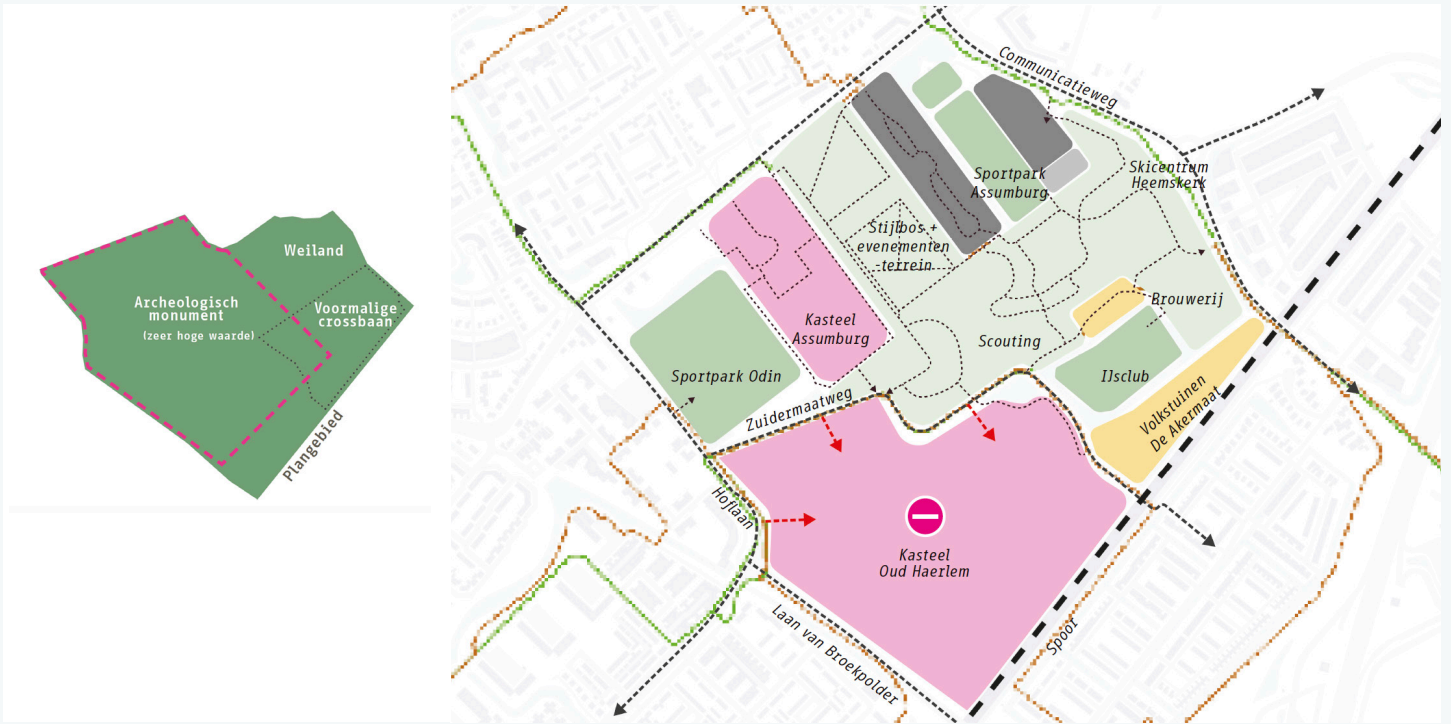
Deze elementen vormen als het ware een 'lijst' om het 'kunstwerk' dat zich op het terrein bevindt. Deze lijst brengt je naar binnen en via paden kom je dicht bij het kasteel. Vanaf een zwevende vlonder ervaar je de aangescherpte contouren van

dijkjes en lager liggende grachten. Zij markeren grote eilanden de plekken waar vroeger gebouwen stonden: een voorburcht en een hoofdburcht. Op verschillende plekken is informatie over de geschiedenis te vinden. En heb je de 35 meter hoge uitkijktoren beklommen, dan zie je niet alleen het parklandschap van Oud Haerlem, maar ook kasteel Assumburg, de duinen in de verte en, richting het oosten, fort Veldhuis. Beelden en korte teksten op de rand van de vlonder laten ook hier de geschiedenis zien van het kasteel en deze bijzondere locatie.

Aan het toekomstperspectief is meegewerkt door een groot aantal betrokkenen. Naast bewoners, die bijdroegen in verschillende Denktanks, waren er workshops met een kernteam van gemeente en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), Waterschap en een partnergroep (Historische Kring Heemskerk de Heemstichting, Stichting Monumentenbezit, Stichting Vrijwilligers Kasteeltuin Assumburg, Cultuurhuis Heemskerk, Stichting Oer-II, Museum Kennemerland). Het perspectief laat een breed gedragen scenario zien voor het beleven van het bijzondere erfgoed: een aansprekende visie die nieuwe kwaliteiten, waarden, kansen en voorwaarden benoemt.

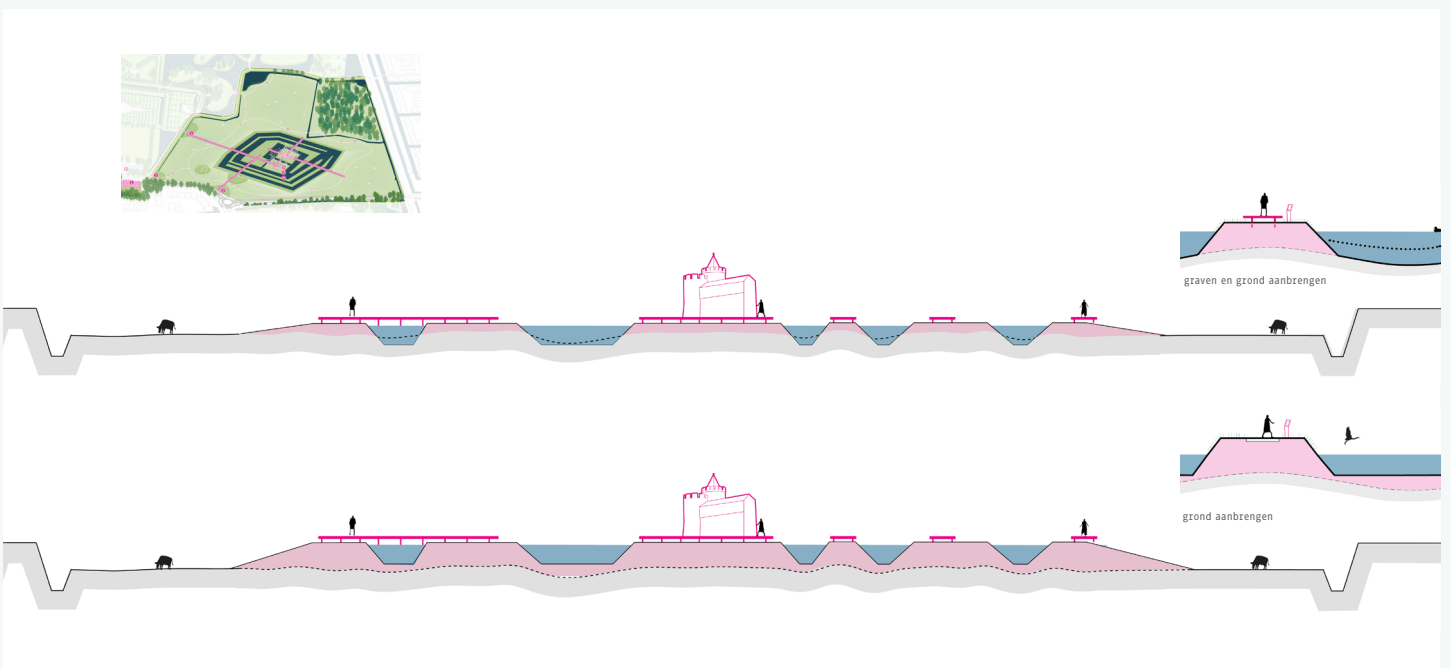
Zicht vanaf de uitkijktoren op het plangebied

Zonering van het plangebied en bestaande functies van de omgeving: het ontwerp hangt nauw samen met de cultuurhistorische lagen in het landschap

Drie onderzoeksscenario's voor de inrichting van Oud Haerlem. Op basis van de participatierondes is uiteindelijk een vierde scenario gemaakt dat heeft geleid tot het uiteindelijke ontwerp

Doorsnede van de afgravingen en ophogingen benodigd voor scenario 3